

הרלוונטיות של החינוך בסערת המאה העשרים ואחת: פתרון בעיות כגשר לעולם הארגוני
א. קמינקא

אוניברסיטת בר-אילן, מכללת אורות ישראל, המרכז לחשיבה פורצת דרך, ישראל

בעשרות השנים האחרונות המחקר החינוכי עוסק רבות במונחים של תכנון, פתרון בעיות (פ"ב), מטה-קוגניציה והצבת מטרות. פ"ב נחשב לאחד מהתחומים המהווים אבן יסוד בחינוך של המאה העשרים ואחת (Jonassen, 2000), כמו-גם בעולם התעסוקה, ותיאורית הצבת מטרות לקחה תפקיד דומיננטי בדיסציפלינות רבות מעבר לחינוך ולפסיכולוגיה (Martin et al., 2008). למרות העיסוק הרב בפ"ב, מערכות חינוך מתקשות להכניס את הנושא כמקצוע או אג'נדה מרכזית, והדבר בא לידי ביטוי בשני כשלים מרכזיים:

א. מורים אינם מקבלים הכשרה פורמאלית ושיטתית כיצד לחנך לפתרון בעיות, ונושאים משיקים כגון חשיבה מסדר גבוה, מטה-קוגניציה ועוד אמנם מקבלים התייחסות אך היא אינה מספקת. כך למשל, המזכירות הפדגוגית במשרד החינוך בישראל עסקה רבות בשנים האחרונות בקידום חשיבה מסדר גבוה אולם בתי ספר רבים מתקשים בהטמעה ומורים מתקשים בהעברה (Transfer). בדרך-כלל פ"ב לא נכנס כמקצוע בפני עצמו, אלא נבלע במקצועות השונים (בהם, במקרים רבים, מודגשת העברת מידע ולא תהליכי תכנון ופ"ב).

ב. מערכות החינוך ברובן ממוקדות בגישה אחת מרכזית לפתרון בעיות והיא הגישה הדקארטית-מחקרית (Nadler and Hibino, 1994, 1995). ילדים אינם נחשפים באופן מתודי לגישות אחרות של פ"ב – דווקא גישות שבעולם הארגוני/עסקי נמצאו כאפקטיביות.

בהצעת סימפוזיון זו ארצה לעסוק באפשרות הכשרת מורים לתחום פ"ב בדגש על 'חשיבה תוצאתית' כבסיס מקשר בין התהליך החינוכי לעולם הארגוני העתידי המצפה לדור הצעיר במאה העשרים ואחת. חשיבה תוצאתית (Outcome Thinking) מוגדרת כחשיבה תכנונית המדגישה הגדרת מטרות כשלב ראשוני בתהליכי תכנון וחיפוש אחר הקונטקסט הרחב של הבעיה, וזאת בשונה מהגישה הדקארטית-מחקרית (Vance et al., 2007) המדגישה את איסוף הנתונים וניתוח הסיבתיות. הצגת הדברים תסתמך בין השאר על ממצאי מחקר שטח שנעשה בבתי ספר בישראל במהלך 2008-2011 שבדק הן את השפעת החשיבה התוצאתית על יכולת תלמידים לפתור בעיות מסוגים שונים (בנויות ושאינן בנויות היטב), תפיסות תלמידים (יכולות תכנון של מורים, אקלים בית-ספרי), וכן את היכולת להכשיר מורים ללמד ילדים חשיבה תוצאתית כדרך לפתרון בעיות בעולם מורכב שמתאפיין בין השאר בעמימות במידע, קצב שינויים מהיר וצורך בקבלת החלטות. ייעשה קישור לאפיוני המאה הנוכחית ולנסיונות בעולם, תוך הדגשת הקונטקסט הישראלי.